

The role of spiritual well-being and perception of fairness in explaining antisocial personality traits: (A case study of Shiraz prisoners)

Mohammad Mozafari^{•1}

1. [•]Department of Psychology, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran.

Home Page: <https://sanad.iau.ir/journal/cp>

URL: <https://sanad.iau.ir/Journal/cp/Article/1214842>

DOI: <https://doi.org/10.82548/tc82-5151>

Article Information

ABSTRACT

Use your device to scan and read the article online

Article History:
 Received; 2025/08/14
 Accepted; 2025/11/29
 Published; 2026/01/01

Article Type:
 Article Research

Subject Area:
 Social and Communication Trauma

Corresponding Author:
 Mohammad Mozafari

E-mail:
 Mohammad.mozafari@iau.ac.ir

ORCID:
 0000-0001-5071-6566

The present study aimed to examine the role of spiritual well-being and dimensions of perceived fairness in predicting antisocial personality traits in adults. The research method was descriptive-correlational, and the statistical population included all inmates of Shiraz Central Prison. A sample of 190 individuals (95 women and 95 men) was selected using a convenience sampling method. The instruments used included the Perceived Fairness Questionnaire by Perry, the Spiritual Well-being Scale by Paloutzian and Ellison, and the Millon Clinical Multiaxial Inventory–III. Regression analysis results indicated that components of spiritual well-being, including existential and religious well-being, significantly and negatively predicted antisocial personality traits. Furthermore, components of perceived fairness—such as fairness at home, fairness in spending, and justice in society—also showed significant negative relationships with antisocial traits and had predictive power. Based on the findings, it can be concluded that antisocial personality traits in both women and men can be predicted through spiritual well-being and perceived fairness.

KEYWORDS: Antisocial Personality Traits, Spiritual Well-being, Perceived Fairness, Prison.

Cite this article: Mozafari, Mohammad. (2026). The role of spiritual well-being and dimensions of perceived fairness in predicting antisocial personality traits among prisoners. Quarterly of Communications Psychology, 2(5), pp. 64-75. [In Persian] <https://doi.org/10.82548/tc82-5151>

© The Author(s).

Publisher: Islamic Azad University Press.

ISSN (Online): 3092-6440

The role of spiritual well-being and perception of fairness in explaining antisocial personality traits: (A case study of Shiraz prisoners)

Extended Abstract

conducted with the aim of examining the role of spiritual well-being and the perception of fairness in predicting antisocial personality characteristics among male and female inmates of Shiraz Central Prison.

Methodology

The study design was correlational. The statistical population consisted of all adult prisoners, from whom 190 individuals (95 women and 95 men) were selected using convenience sampling. The inclusion criteria were having at least basic literacy skills, being between 20 and 50 years of age, and having served a minimum of three months of the prison sentence. Data were collected using the Antisocial Personality Traits Questionnaire, the Spiritual Well-Being Scale, and the Perceived Justice Questionnaire. Data analysis was conducted using Pearson's correlation coefficient and multiple regression analysis, employing SPSS software (version 21).

Results

The results of the correlational analysis indicated significant negative relationships between spiritual well-being (both existential and religious dimensions) and perceived justice with antisocial personality traits. In other words, individuals who experience higher levels of meaning, purposefulness, and spiritual connectedness, and who perceive their social interactions as more fair, tend to show lower tendencies toward antisocial, hostile, and norm-violating interpersonal patterns. The findings of the multiple regression analysis demonstrated that the dimensions of spiritual well-being significantly predicted antisocial personality traits, accounting for a substantial proportion of the variance in these traits. Furthermore, perceived justice also played a significant predictive role in reducing antisocial characteristics.

Introduction

Antisocial personality, as a persistent pattern of violating social norms, lack of empathy, disregard for the rights of others, and impulsive behaviors, is considered one of the fundamental challenges in the field of human relationships and social communications. These characteristics not only operate at the individual level, but also, within the context of interpersonal interactions and communicative structures of society, generate widespread consequences such as conflict, violence, distrust, and social fragmentation. In this regard, communication psychology emphasizes the role of perceptual, semantic, and moral variables in the formation and regulation of social behaviors. From this perspective, spiritual well-being and the perception of fairness can function as two important internal resources that play a decisive role in the quality of communication, the interpretation of social messages, and the reduction of antisocial tendencies.

Spiritual well-being is a multidimensional construct that encompasses the experience of meaning, purposefulness, hope, and connection with the self, others, and the transcendent, and is recognized as one of the fundamental components of mental health and healthy communication. Individuals with higher levels of spiritual well-being typically demonstrate greater empathy, responsibility, and emotional self-regulation in their social interactions, and they interpret social messages within a more meaningful and less threatening framework. On the other hand, the perception of fairness, defined as individuals' subjective appraisal of justice in social relationships and interactions, plays a key role in the formation of trust, communicative commitment, and the acceptance of social norms. Feelings of injustice can lead to misinterpretation of messages, negative emotional reactions, and the emergence of confrontational and antisocial behaviors, whereas the perception of fairness provides the groundwork for adaptive communication and the reduction of conflict. Given the importance of these variables in the domain of human communication, the present study was

interpersonal relationships, reducing conflict, and enhancing the effectiveness of the resocialization process. This approach can provide a practical framework for researchers and policymakers in the fields of communication studies and the criminal justice system for both prevention and intervention.

Author Contributions: The design and development of the overall research framework, data collection, initial drafting, discussion, conclusion, and validation were carried out by Dr. Mohammad Mozafari.

Acknowledgments: The author sincerely thanks all prisoners who participated in this research.

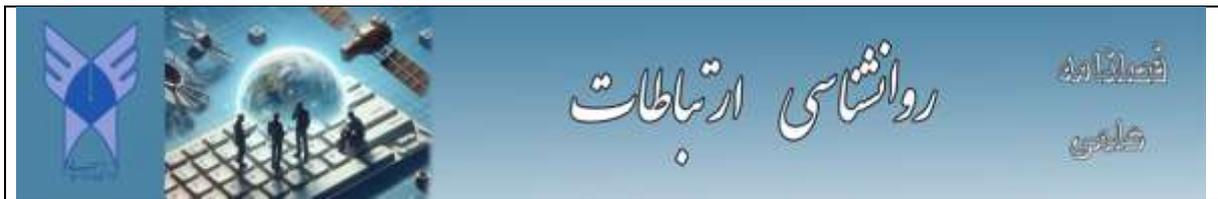
Conflicts of Interest: The author declares that there are no conflicts of interest.

Funding: This research received no specific grant or financial support from any funding agency, commercial, or not-for-profit organization.

Discussion

From the perspective of communication psychology, these findings indicate that antisocial personality is not merely the product of individual or biological traits, but rather develops through the interaction between an individual's meaning-making processes and their perceptions of justice in social relationships. Spiritual well-being can promote more adaptive communication patterns by enhancing meaning, empathy, and moral restraint, while perceived justice facilitates healthier interactions by reducing misinterpretations, hostility, and feelings of social exclusion.

Overall, the results of the present study underscore the importance of incorporating spiritual and perceptual components in the analysis of antisocial behaviors and in the design of communication-oriented interventions within correctional settings. Interventions that focus on strengthening spiritual well-being, teaching principles of relational justice, and reconstructing patterns of justice perception may contribute to improving the quality of inmates'

نقش بهزیستی معنوی و ادراک انصاف در تبیین ویژگی‌های شخصیت جامعه‌ستیز: (مطالعه موردی زندانیان شیراز)

محمد مظفری^۱

^۱ استادیار گروه روانشناسی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران.

Home Page: <https://sanad.iau.ir/journal/cp>

URL: <https://sanad.iau.ir/Journal/cp/Article/1214842>

DOI: <https://doi.org/10.82548/tc82-5151>

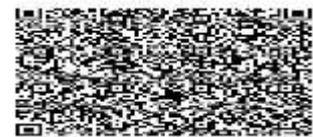

چکیده

اطلاعات مقاله

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش بهزیستی معنوی و ابعاد ادراک انصاف در پیش‌بینی ویژگی‌های شخصیت جامعه‌ستیز در افراد بزرگسال انجام شد. طرح پژوهش، توصیفی از نوع همبستگی بود و جامعه‌ی آماری شامل کلیه زندانیان زندان مرکزی شیراز بود. نمونه‌ای به حجم ۱۹۰ نفر (۹۵ زن و ۹۵ مرد) با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شد. ابزارهای مورد استفاده شامل پرسشنامه ادراک انصاف پری، مقیاس بهزیستی معنوی پالوتزیان و الیسون و پرسشنامه چندمحوری بالینی میلون بودند. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که مؤلفه‌های بهزیستی معنوی، شامل بهزیستی وجودی و مذهبی، به‌صورت منفی و معناداری ویژگی‌های شخصیت جامعه‌ستیز را پیش‌بینی می‌کنند. همچنین مؤلفه‌های ادراک انصاف، از جمله انصاف در خانه، انصاف در خرج کردن و عدالت و انصاف در اجتماع، نیز رابطه منفی و معناداری با ویژگی‌های جامعه‌ستیز داشته و توان پیش‌بینی آن را دارند. بر اساس یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که ویژگی‌های شخصیت جامعه‌ستیز در زنان و مردان بر اساس بهزیستی معنوی و ادراک انصاف قابل پیش‌بینی است. این نتایج نشان‌دهنده اهمیت تقویت ابعاد معنوی و ارتقای ادراک انصاف در برنامه‌های توانبخشی و مداخلات روانی-اجتماعی برای کاهش رفتارهای جامعه‌ستیزانه و افزایش همبستگی اجتماعی در میان افراد بزرگسال به ویژه زندانیان است.

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

تاریخ‌های مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۵/۲۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۰۸

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۱۰/۱۱

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

حوزه موضوعی:

آسیب‌های اجتماعی و ارتباطات

● نویسنده مسئول:

محمد مظفری

رایانامه:

Mohammad.mozafari@iau.ac.ir

ارکید:

0000-0001-5071-6566

استناددهی: مظفری، محمد. (۱۴۰۴). نقش بهزیستی معنوی و ادراک انصاف در تبیین ویژگی‌های شخصیت جامعه‌ستیز: مطالعه موردی

زندانیان شیراز. فصلنامه روانشناسی ارتباطات، ۲(۵)، صص. ۶۴-۷۵. <https://doi.org/10.82548/tc82-5151>

©. The Athor(s).

شاپای الکترونیکی: ۳۰۹۲-۶۴۴۰

ناشر: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی

مقدمه

ویژگی‌های شخصیت جامعه‌ستیز از مهم‌ترین عوامل مؤثر در بروز رفتارهای پرخطر، بزهکاری و خشونت در جوامع انسانی محسوب می‌شوند. افراد دارای این ویژگی‌ها معمولاً با نادیده گرفتن هنجارهای اجتماعی، بی‌تفاوتی نسبت به حقوق دیگران، و فقدان همدلی شناخته می‌شوند (فرجاد، موسوی، و احمدی، ۱۳۹۹). بر اساس پنجمین ویراست راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی (انجمن روان‌پزشکی آمریکا، ۲۰۱۳)، این الگوهای رفتاری در پیوند مستقیم با ارتکاب رفتارهای مجرمانه، تکرار جرم و ناتوانی در تطابق با قوانین اجتماعی قرار دارند. از سوی دیگر، یافته‌های جدید در روان‌شناسی سلامت و اخلاق حاکی از آن است که منابع درونی مانند بهزیستی معنوی می‌توانند نقش حفاظتی مؤثری در برابر تمایلات ضداجتماعی ایفا کنند (فیشر، ۲۰۱۱؛ حسینی و یوسفی، ۱۴۰۰). بهزیستی معنوی، نوعی تجربه عمیق از معنا، امید، و ارتباط با خویشتن، دیگران، طبیعت یا خداوند است که به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های بنیادین سلامت روان شناخته می‌شود (پولاتزین و الیسون، ۱۹۸۲؛ پراگامنت، ۲۰۱۳). پژوهش‌های تجربی نیز تأیید می‌کنند که سطح بالاتر بهزیستی معنوی با کاهش خصومت، پرخاشگری و علائم اختلالات شخصیت همبسته است (اسلام‌زای و همکاران، ۲۰۲۴؛ کوئین، ۲۰۱۵؛ عباسی و قاسمی، ۱۳۹۸).

واکنش‌های هیجانی منفی، تعارض، و بروز رفتارهای جبرانی ضداجتماعی شود (هیپ، بلک و روجرز، ۲۰۲۴؛ تیلور و لند، ۲۰۰۰؛ کوثری و سلیمانی، ۱۴۰۰). در مقابل، سطوح بالای ادراک انصاف با تقویت مسئولیت‌پذیری، احترام به قانون و کاهش تعارضات بین‌فردی همراه است (کولکوئیت و همکاران، ۲۰۰۱؛ نادری و شریفی، ۱۳۹۶).

پژوهش‌هایی که به رابطه میان ابعاد اخلاقی و معنوی با اختلالات شخصیت ضداجتماعی پرداخته‌اند، اگرچه محدودند، اما یافته‌هایی نسبتاً هم‌سو ارائه داده‌اند. برای مثال، مطالعه صادقی و محمدی (۱۳۹۷) نشان داد که ادراک عدالت اجتماعی در زندانیان، رابطه منفی معناداری با میزان پرخاشگری و نگرش‌های ضداجتماعی دارد. همچنین، پژوهش خالقی و همکاران (۱۴۰۱) حاکی از آن بود که بهزیستی معنوی در پیش‌بینی گرایش به قانون‌گریزی در نوجوانان نقش محافظتی ایفا می‌کند (فرجاد و همکاران، ۱۳۹۹).

با توجه به پیامدهای فردی و اجتماعی شخصیت جامعه‌ستیز، به‌ویژه در جامعه زندانیان، و اهمیت شناخت عوامل بازدارنده همچون معنویت و ادراک انصاف، پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش بهزیستی معنوی و مؤلفه‌های ادراک انصاف در تبیین ویژگی‌های شخصیت جامعه‌ستیز در زندانیان زن و مرد در زندان مرکزی شیراز انجام شد.

روش‌شناسی پژوهش

طرح پژوهش حاضر از نوع همبستگی است. جامعه آماری شامل کلیه زندانیان مرد زندان مرکزی شیراز بود. با توجه به محدودیت‌های دسترسی، از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد و تعداد ۱۹۰ نفر از زندانیان که دارای حداقل سواد خواندن و نوشتن

در همین راستا، ادراک انصاف نیز به‌عنوان یکی دیگر از متغیرهای کلیدی روان‌شناختی در تبیین رفتارهای اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است. احساس بی‌عدالتی در حوزه‌های مختلف زندگی، مانند خانواده، محیط کار یا جامعه، می‌تواند منجر به

بودند و تمایل به همکاری در پژوهش داشتند، به عنوان نمونه انتخاب شدند.

ملاک‌های ورود به مطالعه شامل: داشتن سن بین ۲۰ تا ۵۰ سال و گذراندن حداقل سه ماه از مدت محکومی بود. ملاک‌های خروج شامل ابتلا به اختلال روان‌پریشی یا اختلال شدید شناختی بر اساس پرونده بالینی موجود، انصراف از همکاری در هر مرحله از پژوهش و پاسخ‌دهی ناقص به پرسش‌نامه‌ها بود. به منظور گردآوری داده‌های پژوهش از ابزارهای زیر استفاده شد:

پرسش‌نامه ویژگی‌های شخصیت جامعه‌ستیز. این پرسش‌نامه توسط فریک، هار و تامسون (فریک و همکاران، ۱۹۹۴). برای سنجش گرایش‌های ضداجتماعی طراحی شده است. فرم بزرگسالان آن شامل ۲۰ گویه است که در سه مؤلفه «بی‌احساسی-بی‌عاطفگی»، «تکانشگری» و «رفتار ضدقانونی» دسته‌بندی می‌شوند. پاسخ‌دهی در مقیاس سه‌درجه‌ای لیکرت (۰ = هرگز، ۱ = گاهی، ۲ = اغلب) انجام می‌شود. دامنه نمره کل بین ۰ تا ۴۰ است. نمرات بالاتر نشانگر گرایش بیشتر به ویژگی‌های شخصیت جامعه‌ستیز است. در ایران، این پرسش‌نامه توسط بشیری و همکاران (۱۳۹۳) روی نمونه‌های نوجوان و بزرگسال هنجاریابی شده و روایی همگرایی آن با سایر مقیاس‌های اختلال شخصیت ضداجتماعی تأیید شده است. در پژوهش حاضر، پایایی این پرسش‌نامه با آلفای کرونباخ ۰,۷۹ به دست آمد.

مقیاس بهزیستی معنوی. این مقیاس توسط پالوتزین و الیسون (۱۹۸۲) طراحی شده و شامل ۲۰ گویه است که دو مؤلفه دارد: بهزیستی مذهبی (۱۰ گویه)، بهزیستی وجودی (۱۰ گویه). پاسخ‌دهی در مقیاس شش‌درجه‌ای لیکرت (از ۱ = کاملاً مخالفم تا ۶ = کاملاً موافقم) انجام می‌شود. دامنه نمره کل بین ۲۰

تا ۱۲۰ است. نمرات بالاتر نشان‌دهنده سطح بالاتر بهزیستی معنوی است. در ایران، این ابزار توسط عبدی و ناصری (۱۳۸۵) هنجاریابی شده و پایایی آن در مطالعات متعدد تأیید شده است. در پژوهش حاضر، ضریب آلفای کرونباخ برای این مقیاس ۰,۸۸ محاسبه شد.

پرسش‌نامه ادراک انصاف. این پرسش‌نامه توسط کولکوئیت و همکاران (۲۰۰۱) طراحی شده و دارای ۲۰ گویه در چهار مؤلفه است: انصاف توزیعی (۴ گویه)، انصاف رویه‌ای (۷ گویه)، انصاف بین‌فردی (۴ گویه)، انصاف اطلاعاتی (۵ گویه). پاسخ‌دهی با استفاده از مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت (۱ = کاملاً مخالفم تا ۵ = کاملاً موافقم) انجام می‌شود. نمره کل بالاتر، بیانگر ادراک بیشتر از انصاف در تعاملات و محیط اجتماعی است. این مقیاس در ایران توسط توفیقی و شکرکن (۱۳۸۸) به فارسی ترجمه و روان‌سنجی شده است. در پژوهش حاضر، آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه ۰,۹۱ به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی بالای آن است.

داده‌های حاصل از اجرای پرسشنامه‌ها به کمک نرم‌افزار SPSS-21 و با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌های پژوهش

همان‌طور که مشاهده می‌شود، از مجموع ۱۹۰ نفر شرکت‌کننده در پژوهش، ۹۵ نفر (۵۰ درصد) مرد و ۹۵ نفر (۵۰ درصد) زن بودند. این توزیع برابر در دو گروه جنسیتی، امکان مقایسه متغیرهای مورد بررسی در میان زنان و مردان را فراهم می‌سازد. همان‌طور که جدول نشان می‌دهد، از مجموع ۱۹۰ شرکت‌کننده: ۸۷ نفر (۴۵,۸٪) مجرد بودند که شامل

دیپلم، و ۲۶ نفر (۱۳,۷٪) در مقطع ابتدایی تحصیل کرده‌اند. ۱۶ نفر (۸,۴٪) دارای مدرک کارشناسی (لیسانس) بوده‌اند. تنها ۸ نفر (۴,۲٪) بی‌سواد بودند که همگی زن بودند. همچنین، ۱۰ نفر (۵,۳٪) از پاسخ به سؤال مربوط به تحصیلات خودداری کردند. این توزیع بیانگر آن است که اکثر شرکت‌کنندگان سطح تحصیلات پایین تا متوسط دارند و سهم تحصیلات عالی نسبتاً پایین است. شاخص‌های آمار توصیفی متغیرهای پژوهش نیز در جدول ۱ آمده است.

۴۲ مرد و ۴۵ زن است. ۹۷ نفر (۵۱,۰٪) متأهل بودند که شامل ۵۱ مرد و ۴۶ زن است. ۶ نفر (۳,۲٪) به وضعیت تأهل خود پاسخی نداده‌اند. توزیع نسبتاً متعادلی در وضعیت تأهل میان دو جنس مشاهده می‌شود. همچنین، درصد پاسخ‌نداده‌ها نسبتاً پایین است (کمتر از ۵٪) و تأثیر معناداری بر تحلیل‌های آماری نخواهد داشت. از مجموع ۱۹۰ شرکت‌کننده در پژوهش حاضر: بیشترین فراوانی مربوط به مقطع راهنمایی با ۶۲ نفر (۳۲,۶٪) بوده است. ۴۶ نفر (۲۴,۲٪) دارای مدرک

جدول ۱. شاخص‌های آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
بهزیستی وجودی	۲۵/۹۳	۹/۲۱	۱۱	۵۱
بهزیستی معنوی	۲۴/۲۸	۸/۴۶	۱۰	۵۰
شخصیت جامعه‌ستیز	۶۷/۴۲	۱۳/۹۱	۲۵	۱۱۲
انصاف در خانه	۲/۵۲	۱/۴۳	۱	۵
انصاف در کار	۲/۸۰	۱/۱۷	۱	۵
انصاف در خرج	۲/۸۳	۱/۱۵	۱	۵
انصاف در اجتماع	۲/۸۴	۱/۳۵	۱	۵

شخصیت جامعه‌ستیز و بهزیستی وجودی با ضریب - ۰,۷۶۴ است. این نتایج نشان می‌دهند که هر چه فرد از بهزیستی معنوی و احساس انصاف بالاتری برخوردار باشد، احتمال بروز ویژگی‌های جامعه‌ستیزانه در او کمتر است. همبستگی بین تمامی ابعاد ادراک انصاف نیز در سطح بالا و معنادار قرار دارد (بین ۰,۷۵۳ تا ۰,۸۴۲)، که حاکی از ساختار درونی منسجم این سازه در نمونه‌ی مورد بررسی است.

جدول ۲ ماتریس ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای اصلی پژوهش است. یافته‌ها به‌طور خلاصه بیانگر موارد زیر هستند. رابطه قوی و مثبت بین ابعاد بهزیستی معنوی (وجودی و مذهبی) با ادراک انصاف در تمامی زمینه‌ها مشاهده می‌شود. بالاترین همبستگی مثبت بین بهزیستی وجودی و انصاف در خانه با ضریب ۰,۸۶۱ به دست آمده که نشان‌دهنده همبستگی بسیار قوی است. رابطه معنادار و منفی بین متغیر شخصیت جامعه‌ستیز و سایر متغیرها دیده می‌شود. بیشترین همبستگی منفی مربوط به

جدول ۲. ماتریس همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱. بهزیستی وجودی	۱					
۲. بهزیستی مذهبی	۰/۶۹۴	۱				
۳. انصاف در خانه	۰/۸۶۱	۰/۷۹۴	۱			
۴. انصاف در کار	۰/۷۸۴	۰/۷۸۴	۰/۸۴۲	۱		
۵. انصاف در خرج	۰/۷۳۸	۰/۷۲۵	۰/۷۹۲	۰/۷۸۸	۱	
۶. انصاف در اجتماع	۰/۷۳۵	۰/۷۵۴	۰/۷۹۷	۰/۷۵۳	۰/۷۸۰	۱
۷. شخصیت جامعه‌ستیز	-۰/۷۶۴	-۰/۷۵۷	-۰/۷۲۰	-۰/۶۷۸	-۰/۷۲۹	-۰/۷۲۵

۰/۰۵ است؛ بنابراین، فرض نرمال بودن توزیع داده‌ها برقرار است و می‌توان تحلیل‌های آماری پارامتریک را با اطمینان بر روی آن‌ها انجام داد.

به منظور بررسی نرمال بودن توزیع متغیرهای پژوهش، آزمون کوموگروف-اسمیرنوف بر روی داده‌های هر یک از متغیرها اجرا شد. نتایج نشان داد که سطح معناداری برای تمامی متغیرها بالاتر از

جدول ۳. آزمون رگرسیون جهت پیش‌بینی شخصیت جامعه‌ستیز بر اساس بهزیستی معنوی

متغیر ملاک: شخصیت جامعه‌ستیز						
متغیر پیش‌بین	R ²	F	P	β	T	P
بهزیستی وجودی	۰/۶۸۲	۲۰۰/۶۱۶	۰/۰۰۱	-۰/۴۶۰	۸/۰۲۶	۰/۰۰۱
بهزیستی مذهبی				-۰/۴۳۷	۷/۶۳۴	۰/۰۰۱

دو مؤلفه بهزیستی معنوی اثر معناداری در پیش‌بینی متغیر ملاک داشتند: بهزیستی وجودی با $\beta = -۰/۴۶۰$ و بهزیستی مذهبی نیز با $\beta = -۰/۴۳۷$ پیش‌بینی‌کننده منفی و معنادار ویژگی‌های شخصیت جامعه‌ستیز بودند. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که هرچه میزان بهزیستی معنوی افراد (چه در بعد وجودی و چه در بعد مذهبی) بیشتر باشد، ویژگی‌های شخصیت جامعه‌ستیز آن‌ها کاهش می‌یابد.

برای بررسی اینکه بهزیستی معنوی می‌تواند ویژگی‌های شخصیت جامعه‌ستیز را پیش‌بینی کند، از رگرسیون چندگانه همزمان استفاده شد که در جدول ۳ ارائه شده است. نتایج به‌دست‌آمده نشان داد که مدل رگرسیون از نظر آماری معنادار است ($F = ۲۰۰/۶۱۶$, $p < ۰/۰۰۱$) و ضریب تعیین به‌دست‌آمده برابر با $R^2 = ۰/۶۸۲$ بود. این بدان معناست که ۶۸/۲ درصد از واریانس ویژگی‌های شخصیت جامعه‌ستیز توسط ابعاد بهزیستی معنوی (وجودی و مذهبی) قابل تبیین است. همچنین، هر

جدول ۴. آزمون رگرسیون جهت پیش بینی شخصیت جامعه ستیز بر اساس بهزیستی معنوی

متغیر ملاک: شخصیت جامعه ستیز						
P	T	B	P	F	R ²	متغیر پیش بین
۰/۰۲۶	۲/۲۵۱	-۰/۲۲۱	۰/۰۰۱	۷۱/۰۱۳	۰/۶۱۰	انصاف در خانه
۰/۶۵۲	۰/۴۵۲	-۰/۰۴۲				انصاف در کار
۰/۰۰۱	۰/۴۵۳	-۰/۲۹۷				انصاف در خرج
۰/۰۰۱	۳/۳۹۶	-۰/۲۸۵				انصاف در اجتماع

ویژگی‌های جامعه‌ستیز است. ضریب تعیین ($R^2=0/61$) نشان داد که ۶۱ درصد از واریانس ویژگی‌های شخصیت جامعه‌ستیز در زنان و مردان، توسط مؤلفه‌های ادراک انصاف تبیین می‌شود. انصاف در خانه با $\beta = -0/221$ و انصاف در خرج کردن با $\beta = -0/297$ و عدالت در اجتماع با $\beta = -0/285$ نقش معنی داری در پیش‌بینی ویژگی‌های جامعه‌ستیزانه در هر دو جنس داشتند.

اجتماعی شود (ماهونی و کانو، ۲۰۱۴؛ پراگامنت و همکاران، ۲۰۱۱). بهزیستی معنوی به افراد این امکان را می‌دهد که بحران‌ها و ناکامی‌ها را در چارچوبی فراتر از خود معنا دهند و این دیدگاه فراترروانه می‌تواند یکی از عوامل محافظت‌کننده در برابر ویژگی‌های ضداجتماعی تلقی شود. در همین راستا، بهزیستی مذهبی نیز، به‌ویژه از طریق نهادهای دینی و معنوی، سبب تقویت هنجارهای اخلاقی، همدلی و بازداری هیجانی می‌شود (کوئینگ ۲۰۱۵؛ موسوی و ملکی، ۱۳۹۹). افراد مذهبی‌تر، به‌طور میانگین، کمتر از دیگران به هنجارشکنی، دروغ‌گویی یا رفتارهای ضداجتماعی روی می‌آورند، که این یافته با نتایج مطالعه حاضر هم‌راستا است. از سوی دیگر، ادراک انصاف، به‌ویژه در حوزه‌های نزدیک مانند خانواده و محیط‌های کاری، با ایجاد احساس تعلق، اعتماد و عدالت ترمیمی، احتمال بروز خصومت و ویژگی‌های

برای بررسی اینکه ادراک انصاف می‌تواند ویژگی‌های شخصیت جامعه‌ستیز زنان و مردان را پیش‌بینی کند از تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد که نتایج آن در جدول ۴ ارائه شده است. نتایج به دست آمده نشان داد که از بین ابعاد ادراک انصاف، انصاف در خانه، انصاف در خرج کردن، و انصاف در اجتماع توانستند به‌طور معناداری ویژگی‌های شخصیت جامعه‌ستیز را پیش‌بینی کنند. ضریب همبستگی چندگانه ($R = 0/781$) نشان‌دهنده رابطه قوی میان ادراک انصاف و

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش بهزیستی معنوی و ابعاد ادراک انصاف در پیش‌بینی ویژگی‌های شخصیت جامعه‌ستیز در میان زندانیان بزرگسال انجام شد. یافته‌ها نشان داد که مؤلفه‌های بهزیستی معنوی (اعم از بهزیستی مذهبی و وجودی) به‌صورت معناداری با کاهش ویژگی‌های جامعه‌ستیزی مرتبط هستند. همچنین، مؤلفه‌های ادراک انصاف، از جمله انصاف در خانه، عدالت اقتصادی و عدالت اجتماعی، نیز با کاهش ویژگی‌های جامعه‌ستیزی رابطه معنادار داشتند. این یافته‌ها با بسیاری از پژوهش‌های پیشین داخلی و خارجی هم‌سوست. مطابق با نتایج، افرادی که سطوح بالاتری از بهزیستی معنوی دارند، از سازوکارهای معنابخشی در زندگی برخوردارند که می‌تواند موجب خودتنظیمی بیشتر، کاهش پرخاشگری و افزایش ظرفیت‌های اخلاقی در تعاملات

مطالعه حاضر با محدودیت‌هایی همراه بود که از آن جمله می‌توان به نمونه‌گیری در دسترس و تمرکز صرف بر زندانیان یک زندان خاص اشاره کرد که ممکن است تعمیم‌پذیری یافته‌ها را محدود کند. استفاده از ابزارهای خودگزارشی می‌تواند با سوگیری پاسخ‌دهی یا فریب پاسخ همراه باشد. همچنین پژوهش تنها به ابعاد شناختی و معنوی شخصیت جامعه‌ستیز پرداخته و سایر عوامل مؤثر (ژنتیکی، عصبی، محیطی) را بررسی نکرده است. لذا انجام مطالعات مشابه با نمونه‌های بزرگ‌تر در زندان‌های دیگر شهرها و حتی در جمعیت عمومی یا دانش‌آموزان پرخطر پیشنهاد می‌شود. همچنین استفاده از روش‌های ترکیبی (کمی - کیفی) برای فهم عمیق‌تری از رابطه میان معنویت و رفتارهای ضداجتماعی و بررسی تأثیر مداخلات معنویت‌محور یا «عدالت‌درمانی» در کاهش گرایش‌های جامعه‌ستیز در زندانیان نیز پیشنهاد می‌شود. در زمینه مداخلات کاربردی نیز طراحی و اجرای برنامه‌های ارتقای بهزیستی معنوی در مراکز اصلاح و تربیت با بهره‌گیری از مشاوران مذهبی و روان‌شناسان سلامت، آموزش مفاهیم مربوط به عدالت اجتماعی، انصاف، و مسئولیت‌پذیری در قالب کارگاه‌های اصلاح نگرش برای زندانیان ضروری به نظر می‌رسد. توجه سیاست‌گذاران قضایی به مؤلفه‌های روان‌شناختی و معنوی می‌تواند اثربخشی فرایندهای بازپروری و بازاجتماعی‌سازی مجرمان را افزایش دهد.

disorder symptoms in children with maladaptive behaviors. *Journal of Behavioral Sciences*, 10 (2), 11–28. [In Persian]

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th Ed.)*. American Psychiatric Publishing.

Aslamzai, M., Del, D., Sajid, S. A. (2024). *The Impact of Negative Moral Character on*

جامعه‌ستیز را کاهش می‌دهد) تیلور و لیند ؛ خدابخشی و میرحسینی، ۱۴۰۱). افرادی که احساس می‌کنند با آنان منصفانه رفتار نمی‌شود، بیشتر مستعد واکنش‌های مقابله‌ای از جمله کینه‌جویی، نافرمانی و رفتارهای ضداجتماعی هستند. بنابراین، ادراک انصاف می‌تواند عاملی کلیدی در شکل‌گیری سبک‌های سازگارانه‌تر در مواجهه با ناکامی‌ها و محرومیت‌های اجتماعی باشد. نتایج این پژوهش همچنین بر اهمیت جنسیت در تبیین ویژگی‌های جامعه‌ستیز تأکید دارد، چرا که برخی الگوهای ادراک انصاف یا معنویت ممکن است در زنان و مردان به شکل متفاوتی تجربه و تفسیر شوند (گلیگان، ۱۹۸۲) ؛ کوثری و سلیمانی، ۱۴۰۰). پژوهش‌های کیفی نیز نشان داده‌اند که در زنان زندانی، عدالت خانوادگی و بی‌عدالتی عاطفی نقش پررنگ‌تری در شکل‌گیری ویژگی‌های ضداجتماعی دارد، در حالی که در مردان، عدالت اقتصادی و احساس تبعیض اجتماعی نقش برجسته‌تری دارد. در نهایت، یافته‌ها دلالت‌های مهمی برای طراحی مداخلات روان‌شناختی در محیط‌های اصلاحی دارند. آموزش‌های مبتنی بر معنویت، ترویج انصاف در روابط بین‌فردی، و تقویت منابع درونی معنا و اخلاق، می‌توانند به‌عنوان بخشی از برنامه‌های بازپروری در زندان‌ها مدنظر قرار گیرند. همچنین، سیاست‌گذاران قضایی و اجتماعی باید توجه بیشتری به نقش عدالت اجتماعی و احساس انصاف در پیشگیری از جرم داشته باشند.

References

- Abbasi, F., Ghasemi, N. (2019). The effectiveness of group logotherapy on reducing aggression and increasing psychological well-being of female prisoners. *Journal of Women's Mental Health*, 8 (2), 50–62. [In Persian]
- Abdi, M., Naseri, H. (2006). The effectiveness of self-control training on reducing conduct

- attachment styles and perceived justice in the family. *Journal of Personality Psychology Studies*, 18(1), 63–79. [In Persian]
- Mahoney, A., Cano, A. (2014). Introduction to the special section on religion and spirituality in family life: Delving into relational spirituality for couples. *Psychology of Religion and Spirituality*, 6 (1), 1–6. DOI: 10.1037/a0036020.
- Mahoney, A., Pargament, K. I., Tarakeshwar, N., Swank, A. B. (2014). Religion in the home in the 1980s and 1990s: A meta-analytic review and conceptual analysis of links between religion, marriage, and parenting. *Psychology of Religion and Spirituality*, 6 (1), 1–14.
- Mousavi, R., Maleki, S. (2020). Prediction of tendency to high-risk behaviors based on spiritual well-being and coping styles. *Journal of Psychology and Religion*, 12(1), 75–90. [In Persian]
- Naderi, A., Sharifi, H. (2017). The role of perceived justice in predicting social behaviors in adolescents. *Journal of Applied Psychology*, 11(1), 23–37. [In Persian]
- Paloutzian, R. F., Ellison, C. W. (1982). Loneliness, spiritual well-being and the quality of life. In L. A. Peplau, D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy* (pp. 224–237). Wiley.
- Pargament, K. I. (2013). *Spiritually integrated psychotherapy: Understanding and addressing the sacred*. Guilford Press.
- Pargament, K. I., Mahoney, A., Exline, J. J., Jones, J. W., Shafranske, E. P. (2011). *APA handbook of psychology, religion, and spirituality* (Vol. 1): Context, theory, and research. American Psychological Association. DOI: 10.1037/12016-000
- Sadeghi, F., Mohammadi, A. (2018). The relationship between attachment styles, self-control, and antisocial behaviors in male adolescents. *Social Psychology Quarterly*, 13(2), 91–105. [In Persian]
- Shiri, A., Sharifi, N., Zabihi, F. (2014). The effect of life skills training on reducing risky behaviors in adolescents with antisocial Health and the Role of Spirituality: A Narrative Literature Review. *Journal of Religion and Health*. 63, 1117–1153. DOI: 10.1007/s10943-023-01942-0.
- Colquitt, J. A., Conlon, D. E., Wesson, M. J., Porter, C. O., Ng, K. Y. (2001). Justice at the millennium: A meta-analytic review of 25 years of organizational justice research. *Journal of Applied Psychology*, 86 (3), 425–445. DOI: 10.1037/0021-9010.86.3.425
- Fisher, J. W. (2011). The four domains model: Connecting spirituality, health and well-being. *Religions*, 2 (1), 17–28. DOI: 10.3390/rel2010017
- Frick, P. J., Hare, R. D., Thornton, D. (1994). *The Antisocial Process Screening Device (APSD): Technical manual*. Toronto, ON: Multi-Health Systems.
- Gilligan, C. (1982). *In a different voice: Psychological theory and women's development*. Harvard University Press.
- Heap, V., Black, A., & Rodgers, Z. (2023). Procedural justice and process-based models: Understanding how practitioners utilize Community Protection Notices to regulate antisocial behavior. *Criminology & Criminal Justice*, 24(3), 629–647. DOI: 10.1177/17488958221151113.
- Hosseini, M., Yousefi, A. (2021). The relationship between spiritual well-being and coping styles with antisocial personality traits in students. *Health Psychology Quarterly*, 9(3), 101–118. [In Persian]
- Khalighi, N., Hosseini, S., Ghorbani, M. (2022). The role of emotion regulation and perceived justice in predicting antisocial personality traits in adults. *Health Psychology Quarterly*, 11(4), 55–70. [In Persian]
- Khodabakhshi, S., Mirhosseini, N. (2022). The relationship between spiritual well-being with social adjustment and coping styles in adolescents. *Journal of Psychology and Religion*, 14(2), 22–35. [In Persian]
- Koenig, H. G. (2015). Religion, spirituality, and health: A review and update. *Advances in Mind-Body Medicine*, 29 (3), 19–26.
- Kowsari, M., Soleimani, F. (2021). Predicting antisocial personality disorder based on

(Eds.), *The psychology of the social self* (pp. 65–82). Lawrence Erlbaum Associates.

Tyler, T. R., Lind, E. A. (2002). A relational model of authority in groups. In M. P. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 25, pp. 115–191). Academic Press. DOI: 10.1016/S0065-2601(08)60318-X

tendencies. *Social Health Journal*, 5(3), 21–33. [In Persian]

Tofighi, N., Shokrkon, H. (2009). Construction and psychometric properties of the Antisocial Personality Scale. *Psychology Quarterly*, 13(49), 360–380. [In Persian]

Tyler, T. R., Lind, E. A. (2000). Procedural justice. In T. R. Tyler, R. M. Kramer, J. Olson